

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

KIVIAHO ELINA & PÖSÖ AMANDA

Varhaiskasvatukseen vuosikello maailmalla esiintyvistä juhlista

SOSIAALIALAN TUTKINTO-OHJELMA
2023

Tekijä(t) Kiviaho Elina Pösö Amanda	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Maaliskuu 2023
	Sivumäärä 38	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Vuosikello varhaiskasvatukseen maailmalla esiintyvistä juhlista		
Tutkinto-ohjelma Sosiaalian tutkinto-ohjelma		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena oli kehittää varhaiskasvatuksen katsomuskasvatusta sekä lisätä kulttuuritietoisuutta. Tarkoituksena oli tehdä yhteistyökumppanillemme vuosikello varhaiskasvatukseen. Vuosikello koostuu pääasiallisesti eri kulttuurien juhlista, sekä niihin liittyvistä varhaiskasvatukseen soveltuvista askarteluohjeista.</p> <p>Vuosikello on tarkoitettu henkilökunnalle, sekä lapsille. Vuosikello sisältää pääasiallisesti tietoa kasvattajalle ja lapselle siitä, miten ja miksi eri juhlia vietetään sekä juhliin liittyvistä tavoista. Jokaiseen juhlaan on liitetty myös kuva joko juhlasta itsestään tai johonkin juhlaan liittyvästä asiasta. Juhlat ovat vuosikellossa kronologisessa järjestyksessä ja sivut värikoodattuja, jotta se olisi mahdollisimman selkeä ja helppo käyttää. Vuosikellon sisältö on suunnattu 3–6-vuotiaille.</p> <p>Vuosikellosta syntyi kirjamuotoinen tuote. Siinä on 102 sivua, jotka sisältävät perustiedot valituista juhlista, sekä ehdotuksia ja ohjeita askarteluun ja tekemiseen aiheeseen liittyen. Juhlista valittiin tasapuolisesti suurimpien ja monikulttuurisen Suomen kannalta ajankohtaisten eri kulttuurien juhlat. Vuosikellon muotoilussa tavoiteltiin värikästä, lapsiystävällistä ja hillittyä tyyliä.</p>		
<p>Avainsanat</p> <p>Varhaiskasvatus, monikulttuurisuus, kulttuuritietoisuus, katsomuskasvatus, kotouttaminen, juhlat, vuosikello</p>		

Author(s) Kiviaho Elina Pösö Amanda	Type of Publication Bachelor's thesis	Date February 2023
	Number of pages 38	Language of publication: Finnish
Title of publication Annual clock of different celebrations and ceremonies occurring in the world for early childhood education		
Degree programme Bachelor's Degree Programme in Social Services		
Abstract <p>The goal of this practise-based thesis was to enhance early childhood worldview education and to increase cultural awareness. The intent was to develop an annual clock for early childhood education for our affiliate. The annual clock consists primarily of different cultures' various celebrations and ceremonies, and also provides a variety of subject related handicraft instructions.</p> <p>The annual clock is meant for both the staff, and the children. It mostly includes information for early childhood educator and children of how and why certain celebrations and ceremonies are held. Each celebration or ceremony has a relevant picture attached to it. The celebrations and ceremonies are in chronological order and the pages have been color coded for easy access and use. The annual clock is targeted towards 3-6 year olds.</p> <p>The annual clock is in a book like format. It has 102 pages, that contain basic information of the various chosen celebrations and ceremonies and instructions for handicrafts, as well as suggestions for subject related activities. Celebrations and ceremonies were chosen unbiasedly but keeping the focus on the biggest and most relevant to multicultural Finland. The design is colorful, child-friendly and discreet.</p>		
Keywords Early childhood education, multicultural, cultural awareness, worldview education, social integration, celebrations, annual clock		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 TAUSTA	7
2.1 Aiheen tärkeys.....	7
2.2 Aiheen perustelut	9
2.3 Opinnäytetyön tavoitteet	11
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS	11
3.1 Aiheen rajaus.....	11
3.2 Opinnäytetyön tuotoksena vuosikello.....	12
3.3 Mitä tarjoamme yhteistyökumppanille.....	13
4 KESKEISET KÄSITTEET	13
4.1 Maahanmuutto.....	13
4.1.1 Perheet maahanmuuttajana	14
4.2 Kotouttaminen.....	14
4.2.1 Perhe kotoutumisen tukena.....	15
4.3 Kulttuuri	15
4.4 Monikulttuurisuus	15
4.4.1 Monikulttuurisen varhaiskasvatuksen toteuttaminen.....	16
4.4.2 Kulttuurisensitiivinen työote.....	17
4.4.3 Lapsen edun mukainen kulttuurisensitiivinen työskentely	18
4.4.4 Identiteetti	19
4.5 Juhlat	20
4.6 Kulttuuritietoisuus.....	20
4.7 Katsomuskasvatus.....	20
4.7.1 Katsomuskasvatuksen historiaa.....	21
4.7.2 Katsomuskasvatus varhaiskasvatussuunnitelmassa.....	22
4.7.3 Myönteinen katsomuskasvatusote	23
4.7.4 Lapsen katsomuskasvatuksellisen ajattelun kehittyminen.....	23
4.7.5 Perheiden näkökulma.....	25
4.7.6 Luonto ja katsomuskasvatus	25
5 OPINNÄYTETYÖPROSESSI	26
5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö	26
5.2 Kehittämistyö	27
5.3 Opinnäytetyöraportin rakentuminen	28
5.4 Vuosikellon rakentuminen	29
6 VUOSIKELLON ESITTELY	30

6.1 Vuosikellon rakenne.....	30
6.1.1 Kansilehti	30
6.1.2 Juhlat kuukausittain	30
6.1.3 Kasvattajalle.....	31
6.1.4 Lasten tietoutta.....	31
6.1.5 Tekemisehdotus	31
7 POHDINTA	31
7.1 Ammatillinen kasvu	31
7.2 Oma ammatillinen kehittyminen.....	32
7.3 Luotettavien lähteiden hakeminen	33
7.4 Opinnäytetyön tavoitteiden saavuttaminen	33
8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISIDEAT	34
8.1 Tutkimusideat.....	34
8.2 Kehittämisideat	35
LÄHTEET	

1 JOHDANTO

Opinnäytetyö aihe on Varhaiskasvatukseen vuosikello maailmalla esiintyvistä juhlilla.

Aihe on ajankohtainen, sillä Suomeen muuttavien ulkomaalaisten määrä on kasvusuhdanteista (Muukkonen, 2017). Tämän vuoksi kulttuuritietoisuus ja katsomuskasvatus ovat varhaiskasvatuksessa on tärkeää.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tuoda lisää kulttuuritietoisuutta varhaiskasvatukseen. Se auttaa sekä lapsia, että aikuisia oppimaan eri maiden juhlilla, miten niitä juhlitaan ja miksi niitä juhlitaan. Varhaiskasvatuksen henkilökunnalle vuosikello toimii arjen tukena, joka helpottaa erilaisten viikko ja kuukausisuunnitelmien suunnittelua ja toimeenpanoa.

Tilaaajatahona toimii päiväkotitoimisto Koivula. Päiväkotitoimisto Koivula toimii Porissa ja siellä on yhteensä yhdeksän ryhmää. Päiväkodin johtaja on Laura Haanpää ja yhteyshenkilönämme toimii kieli- ja kulttuurikordinaattori Anitta Koivula.

Ennen vuosikellon rakentamista suunnittelimme työllemme raamit, jotta vuosikellosta ei tulisi liian laaja, mutta pyrimme kuitenkin sisällyttämään mahdollisimman monta erilaista juhlaa. Priorisoimme suurimpia maailmalla esiintyviä juhlilla, joita rajattiin Suomeen tapahtuvan maahanmuuton näkökulmasta. Asettamalla sopivat rajat sisältöä oli helpompaa lähteä toteuttamaan. Vuosikellon ulkonäkö tehtiin varhaiskasvatukseen sopivaksi ja selkeälukuiseksi.

Opinnäytetyö on tarkoitettu helpottamaan varhaiskasvatuksen arkea. Tavoitteena on lisätä lasten sekä aikuisten tietoutta eri maiden juhlilla ja lisätä katsomuskasvatusta varhaiskasvatuksen arkeen. Lasten oman kulttuuriperinnön tuominen arkeen on tärkeä osa lapsen oman identiteetin kasvua. Tavoitteena on myös erilaisten ennakkoluulojen ja stereotyyppien vähentäminen.

2 TAUSTA

2.1 Aiheen tärkeys

Kansainvälistyminen on ollut viime vuosikymmeninä jatkuvassa kasvussa. Työn, opiskelun tai perheen perässä muuttaminen on yleistynyt, mutta myös maailmalla tapahtuvien konfliktien ja katastrofien takia ihmiset muuttavat yhä enemmän. Tulevaisuudessa esimerkiksi ilmastomuutoksen myötä ihmisten odotetaan liikehtivän kasvavin määrin. Myöskään konfliktien ei uskota loppuvan maailmalta koskaan kokonaan. (Sivula, n.d.)

Suomeen muuttaa joka vuosi yhä enemmän ulkomaalaisia, ja tämä herättää ihmisissä keskustelua ja epätietoisuutta. Henkilökohtaiset asenteet ja näkökulmat ohjaavat ihmisten käytöstä maahanmuuttoon liittyen. Maahanmuuton taustalla on yleensä jokin seuraavista: pakolaisuus, turvapaikan haku, maahanmuutto tai perheen tai työn perässä muuttaminen. (Muukkonen, 2017.)

Varhaiskasvatuslaki velvoittaa päiväkodin huomioimaan kulttuuriperinnöt pedagogista toimintaa suunniteltaessa. Varhaiskasvatuslain ensimmäinen luku 3§ varhaiskasvatuksen tavoitteet 3 kappale: ”Tässä laissa tarkoitetun varhaiskasvatuksen tavoitteena on: toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset.” (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 1 luku 3§ 3 kappale.)

Kansainvälistymisen voidaan olettaa näkyvän myös varhaiskasvatuksen arjessa. Päiväkoteihin tulee lapsia eri kulttuureista ja tämä vaatii varhaiskasvatuksessa työskentelevältä monipuolista osaamista ja ymmärrystä. Jokainen lapsi on tärkeä huomioida yksilönä ja kyetä antamaan juuri hänelle sopivaa varhaiskasvatusta. Jotta tämä voitaisiin saavuttaa, on tärkeää tietää lapsen taustasta, kulttuurista.

Maahanmuuttajia kohtaan saattaa olla erilaisia ennakkoluuloja ja stereotypioita, joita ihmiset luovat ja joille ihmiset altistuvat ennen tutustumista henkilöön tai asiaan. On tärkeää pyrkiä kitkemään vääränlaiset oletukset ja stigmaat ymmärryksen kautta.

Jokainen ihminen on samanarvoinen riippumatta siitä mistä hän on kotoisin. Solidarisuuden lisääminen ymmärryksen ja tiedon kautta on nykypäivänä yhä merkittävämpi tavoite. Lapsille varhaiskasvatuksessa annettu tieto ja ymmärrys eri kulttuureita kohtaan kantaa pitkälle tulevaisuuteen. Monikulttuurisessa yhteiskunnassa syntyy helposti konflikteja ja väärinymmärryksiä. Mitä varhaisemmassa iässä pyrimme ymmärtämään muita kulttuureja ja katsomuksia, sitä parempaa yhteiskuntaa tämän päivän lapset ovat luomassa.

Konkreettinen vuosikello tuo varhaiskasvatukseen helpon ja vaivattoman avun varhaiskasvatuksessa työskenteleville. Vuosikello antaa tietoa eri maiden kulttuureista ja juhlapyhistä, jonka avulla työntekijät pystyvät tarjoamaan lapselle kulttuuririkkaampaa varhaiskasvatusta. Vuosikellon kautta myös lapsi pystyy jakamaan omaa kulttuuriperintöään muille lapsille ja lisätä heidän tietouttaan hänen kulttuuristaan. Varhaiskasvatuksessa tulee tukea kulttuurista moninaisuutta ja antaa lasten aloittaa rakentaa omaa kulttuuri-identiteettiään. Unescon kulttuurin moninaisuutta koskeva julistuksen perusta on, että ”kulttuuria tulisi pitää yhteiskunnalle tai yhteiskuntaryhmälle ominaisten henkisten, aineellisten, älyllisten ja tunne-elämän piirteiden joukkona ja että siihen kuuluvat taiteen ja kirjallisuuden lisäksi elämäntavat, yhteiselon muodot, arvojärjestelmät, perinteet ja uskomukset”. (Opetushallitus, 2022.)

Kulttuuriin liittyvät vahvasti juhlat, jonka vuoksi halusimme nostaa ne työmme keskipisteeksi. Tällaisten juhlien tuominen varhaiskasvatukseen tuo yhtenäisyyden tunnetta koko varhaiskasvatusryhmään, sekä luo kulttuurillisesti rikkaampaa varhaiskasvatusta. Lapsen identiteettiin vaikuttaa kulttuurin lisäksi myös monet muut asiat, mutta juhlat ovat monelle merkityksellisiä.

Pitkään on jo puhuttu varhaiskasvatuksen työntekijäpulasta, sekä kiireestä varhaiskasvatusympäristössä. Tavoitteenamme on myös sujuvoittaa pedagogisen toiminnan suunnittelua ja suorittamista vuosikelloa hyödyntämällä. Pyrimme tekemään työvälineestämme mahdollisimman selkeän ja yksinkertaisen, jotta sitä pystyisi aktiivisesti matalalla kynnyksellä hyödyntämään.

2.2 Aiheen perustelut

Rasismia on niin tahallista, kuin tahatontakin. Tahaton rasismi on ennakkoluuloihin, tietämättömyyteen ja pelkoihin perustuvaa, kun taas tahallinen rasismi näyttäytyy tahallisenä ja tietoisena loukkaavana tekona toista kohtaan. (Yhdenvertaisuus valtuutettu, n.d.) Tutkimusten mukaan Suomi on Euroopan maista rasistisin (FRA – European Union Agency for Fundamental rights, 2019).

Suomessa asuu yli 290 000 ulkomaan kansalaista. Tämä luku on noussut joka vuosi yhä korkeammaksi. Suomessa asuvista ulkomaan kansalaisista enemmistö on Viron kansalaisia, mutta myös Venäjä, Irak ja Kiina ovat kärki nelikossa. Näiden maiden väestön määrä Suomessa ylittää 10 000. Eri kansalaisuuksia Suomesta löytyy 180. Syyria, Somalia, Nigeria ja Irak taustaisista yli neljännes on 0–14-vuotiaita. (Tilastokeskus, 2021.)

Maahanmuuton seurauksena myös varhaiskasvatukseen tulee enemmän eri kulttuureista tulevia lapsia. Tämän myötä varhaiskasvatuksessa tulee ottaa huomioon entistä paremmin maahanmuuttotästäiset perheet. Jokaiselle lapselle on annettava yhdenvertaista varhaiskasvatusta, kunnioittaa ja ymmärtää hänen kulttuuriperinteitään. Varhaiskasvatus on lapselle paikka, jossa kotouttaminen voidaan aloittaa. Kotouttaminen tukee lapsen tutustumista suomalaiseen yhteiskuntaan ja samalla suomalaiseen kulttuuriin. (Opetushallitus, 2022; Tilastokeskus, n.d.)

Kotoutuksen tärkeydestä ei varhaiskasvatusopinnoissa puhuta tarpeeksi, vaikka varhaiskasvatus on tärkeä osa kotouttamisprosessia. Kotouttaminen on hyvin relevantti aihepiiri, sillä usein muita kuin suomalaisia juhlia varhaiskasvatusympäristöön tuovat vieraiden kulttuurien perheet. Heidän näkökulmastansa on tärkeää, että annamme tilaa tuoda esille omaan kulttuuriin liittyvät perinteet. Hyväksytyksi tulemisen tunnetta, sekä osallisuutta voi myös edistää perheiden kanssa tehtävässä yhteistyössä.

Eri kulttuureista tuleville perheille Suomalainen varhaiskasvatus saattaa olla vierasta. Varhaiskasvatuksessa tulee ottaa huomioon lapsen omat voimavarat. Kotouttamissuunnitelmaa tehdessä on tärkeä kiinnittää huomiota myös lapsen kehitystä tukevaan ja ohjaavaan vanhemmuuteen. Varhaiskasvatus maahanmuuttajalapselle on erittäin

tärkeää, koska sen kautta mahdollistetaan lapsen suomen kielen kehittyminen sekä parannetaan sosiaalisia valmiuksia ja oppimisvalmiuksia. (Ojapaska, 2016.)

Lisäämällä varhaiskasvatukseen katsomuskasvatusta, voidaan edistää eri kulttuureista tulevien lasten ymmärrystä ja kunnioitusta toisia lapsia kohtaan. Lapselle on tärkeää tuntea itsensä osaksi ryhmää sekä saada olla oma itsensä myös oman kulttuurinsa kautta, eikä tuntea itseään vieraaksi. Tukemalla ja vahvistamalla lapsen omaa kulttuuriperintöä, lapsi vahvistaa omia valmiuksiaan yhteiskunnan moninaisuutta kohtaan. (Opetushallitus, 2023.)

Vaikka uskontoa ei tarvitse tai ole pakko opettaa eikä käsitellä, niin on hyvä huomioida ihmisoikeussopimusten uskonnonvapaus. Uskonto liittyy usein vahvasti eri kulttuureihin. Uskonvapauteen liittyy kolme asiaa: vapaus harjoittaa uskontoa, vapaus olla osallistumatta uskonnonharjoitukseen ja valtion tasapuolinen suhtautuminen kaikkiin katsomuksiin. Päiväkodeissa uskontokasvatukseen liittyvä lakisääteinen velvollisuus poistui 2015 vuonna, mutta kuitenkin osissa paikoista lapsen tulee anoa vapautusta esimerkiksi jumalanpalveluskäynneistä tai muusta vastaavasta toiminnasta. (Uskonvapaus, 2022.)

Aiheen valintaan liittyi myös omat kokemukset varhaiskasvatuksen työelämästä. Varhaiskasvatuksen arjessa katsomuskasvatus ei ole ollut vaadittavalla tasolla. Eri kulttuureista tulevien lasten kannalta katsomuskasvatus olisi tärkeä ottaa osaksi varhaiskasvatuksen arkea. Sen myötä edistettäisiin ymmärrystä ja kunnioitusta eri kulttuureja kohtaan, sekä vahvistettaisiin lapsen omia valmiuksia oman katsomuksellisen identiteetin ja moninaisuuden osalta. (Opetushallitus, 2022.) Myös sosionomin opintoihin tulisi lisätä kulttuuriosaamista ja koulutusta katsomuskasvatukseen. Opinnäytetyömme avulla haluamme lisätä tietoutta katsomuskasvatuksesta varhaiskasvatukseen. Mitä enemmän vuosikello saa käyttöä, sen onnistuneempi se on.

2.3 Opinnäytetyön tavoitteet

Tavoitteenamme on madaltaa kynnystä varhaiskasvattajille monikulttuurisempaan kasvatukseen, opetukseen ja toimintaan. Tuotamme juhlien vuosikellon helpottamaan monikulttuurisen varhaiskasvatusryhmän arkea, ja tarjoamaan helpon tavan tutustua uusiin kulttuureihin ja katsomuksiin.

Tavoitteena on tuoda lisää kulttuuritietoutta lasten ja aikuisten arkeen. Maailmalla esiintyvien juhlien avulla on helppo sukeltaa sisään uusiin kulttuureihin varhaiskasvatuksessa. Lapset pääsevät oppimaan uusia asioita ja eri kulttuureista tulevat lapset pääsevät tuomaan omia tapoja sekä perinteitään esille ja näin lapset oppivat uudella innostavalla tavalla lisää toisista lapsista ja maailmasta. Pyrimme tuottamaan mahdollisimman hyödyllisen työvälineen vuosikellon muodossa, jonka pääasiallinen tarkoitus on tukea, helpottaa ja monipuolistaa varhaiskasvatuksen arkea.

Tavoitteena vuosikellossa on, että sitä voi sellaisenaan käyttää varhaiskasvatuksessa inspiraation lähteenä. Tiedostamme, että kulttuurisen moninaisuuden tarkasteluun, sekä katsomuskasvatukseen kuuluu myös paljon muuta kuin juhlat, mutta toivomme, että oppaamme toimii keskustelun avaajan roolissa.

Pyrimme siihen, että vuosikellon avulla voisi käydä myös keskusteluja vanhempien kanssa. Vuosikelloa voidaan pitää esimerkiksi tukena maahanmuuttajaperheiden kanssa työskennellessä, osallistaen heitä kertomaan ja tuomaan syvempää tietoa juhlista ja niihin liittyvistä traditioista.

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS

3.1 Aiheen rajaus

Rajasimme aiheen maailmalla yleisesti tunnistettaviin juhliin ja juhlapyyhiin, jotta vuosikellostamme olisi mahdollisimman paljon hyötyä, ilman että aihe ja alue paisuu mahdollottoman suureksi. Sen tarkoitus ei ole olla kaiken kattava tietokirja, vaan

varhaiskasvatuksen arkinen työväline. Pyrimme pitämään tuotoksemme mahdollisimman neutraalina, tarkoittaen tasavertaista esittelyä aiheesta riippumatta. Rajaamme Suomessa yleisesti juhlittavat juhlat ja juhlapyhät pois vuosikellosta, jotta työstämme ei tule liian laaja.

3.2 Opinnäytetyön tuotoksena vuosikello

Konkreettinen tuotos on vuosikello-opas, joka sisältää tietoa eri maiden ja kulttuurien juhlista: mitä juhlitaan, miten juhlitaan ja miksi juhlitaan. Tämän avulla voidaan helposti tarkistaa kulttuuri-, uskonto- ja maakohtaisesti tiedot eri juhlapyhistä, juhlista ja traditioista. Yleistiedon lisäksi vuosikellosta löytyy myös lauluja ja musiikkia, sekä ideoita eri aktiviteetteihin, kuten askarteluun ja leikkeihin.

Juhlapyhät on jaettu kuukausien mukaan. Jokaisesta juhlapyhästä on pieni tietopankki niin lapselle kuin kasvattajalle, joissa on faktoja juhlaan liittyen. Globalisaation takia kulttuurillinen sekoittuminen on jatkuvassa kasvussa. Ei voida kuitenkaan olettaa, että kaikki tietäisivät kaiken toisista kulttuureista. Vuosikellon avulla henkilökunta pääsee pintapuolisesti sisään eri kulttuurien tapoihin, sekä voivat sen avulla tuoda tietoa eri traditioista hoidettavien lasten elämään. Vuosikellon avulla myös lapset pääsevät toteuttamaan omia kulttuurikohtaisia juhliaan ja kertomaan miten he niitä viettävät. Askarteluohjeet aktivoivat lapset sekä henkisesti, että fyysisesti.

Vuosikellon avulla on myös helpompi hahmotella varhaiskasvatuksen viikko-, päivä- ja kuukausisuunnitelmat. Aihealueen rajausten takia se on tarpeeksi selkeä ja kevyt jokapäiväiseen käyttöön. Pyrimme sisällön suhteen siihen, että se ei ole määrällä ylivoimainen tai lannistava, vaan selkeä ja suoraviivainen.

Vuosikello on sähköisessä muodossa. Sen sisältö ja visuaalinen ulkoasu koostettiin Microsoft Word -ohjelmalla. Vuosikelloa on sähköisessä muodossa mahdollista laajentaa ja päivittää tulevaisuudessa. Vuosikello on tallennettu PDF-formaattiin ja se on mahdollista painattaa esimerkiksi kirjaksi.

3.3 Mitä tarjoamme yhteistyökumppanille

Varhaiskasvatuksen monikulttuurisuuden vuosikello toimii varhaiskasvatuksen arjessa kevyenä, mutta monipuolisena Suomeen kohdistettuna kokonaisuutena erilaisista maailmalla vietettävistä juhlapyhistä. Vuosikello tuo helpotusta varhaiskasvatuksen arkeen tuomalla tietoa eri kulttuureista ja niihin liittyvistä juhlista. Vuosikellon tarkoitus on helpottaa varhaiskasvatuksen arkea, tuomalla sinne valmis vuosikello, jota voi hyödyntää kuukausi ja viikko-ohjelmien teossa. Se sisältää myös erilaisia tekemisehdotuksia, kuten askarteluja, lauluja, leikkejä, joita voidaan käyttää apuna varhaiskasvattajan työssä.

Opinnäytetyömme lopputulos tulee olemaan selkeä ja helppolukuinen vuosikello, jonka sisältö on kohdennettu Suomessa tapahtuvaan varhaiskasvatukseen, ja josta löytyvät aiheeseen liittyvät tietopakit kasvattajille ja lapsille, jotka tukevat monikulttuurillisuutta varhaiskasvatuksessa sekä henkilökunnan, että lapsien näkökulmasta.

Yhteistyökumppanimme toimii Porin itäisen alueen päiväkoti Koivula. Päiväkoti on yksi Porin kaupungin päiväkodeista. Päiväkodissa toimii yhdeksän ryhmää. Johtajana päiväkodissa on Laura Haanpää. Yhteyshenkilönämme toimii varhaiskasvatuksen kieli- ja kulttuurikordinaattori Anitta Koivula.

4 KESKEISET KÄSITTEET

Keskeiset käsitteet työhön valikoitui sen mukaan, että ne tukevat vuosikellon teoria-perustaa. Käsitteiden avulla pystymme avaamaan lähtökohtia, jonka päälle rakennimme vuosikellon.

4.1 Maahanmuutto

Maahanmuuttaja tarkoittaa henkilöä, joka on muuttanut maasta toiseen. Usein käsite myös sisältää sen, että henkilö on syntynyt jossakin toisessa maassa kuin nyt on.

Maahanmuutto käsite viittaa kaikin perustein muuttaneisiin henkilöihin. Maahanmuuton syitä voi esimerkiksi olla opiskelu, perhesyyt, työ tai pakolaisuus. (THL maahanmuutto, n.d.)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan vuonna 2020 kahdeksan prosenttia Suomen väestöstä oli ulkomaalaistaustaisia. Sivusto tiedottaa, että maahanmuuttajien terveyserot voivat olla suuria. Heikoimmassa asemassa ovat pakolaiset ja maahanmuuttajat sekä heidän perheensä. THL nostaa terveyttä edistäviksi tekijöiksi muun muassa hyväksi koetun elämänlaadun, perheen ja yhteisön tuen ja luottamuksen Suomalaiseen palvelujärjestelmään. (THL maahanmuutto, n.d.)

4.1.1 Perheet maahanmuuttajana

Perhe käsitteenä tarkoittaa eri kulttuureissa eri asiaa. Esimerkiksi ydinperhe käsitteen voi maahanmuuttaja ymmärtää suomalaista käsitystä laajemmin. Maahan muuttaneet perheet Suomessa ovat erilaisia. Eroja voivat olla esimerkiksi uskonnoissa, sosiaalisissa verkostoissa, maahanmuuton syissä, nykyisessä elämäntilanteessa tai kotoutumisessa. (THL, 2022.)

Tilastokeskuksen mukaan 1900-luvulla lasten määrä maahanmuuttajissa alkoi kasvaa. Tämä selittyy sillä, että Suomi alkoi tällöin ottamaan vastaan perheellisiä pakolaisryhmiä. (Tilastokeskus, n.d.) Pakolainen tarkoittaa henkilöä, joka joutuu pelkäämään vainotuksi tulemista uskonnon, rodun, sosiaalisen aseman, kansalaisuuden tai poliittisen mielipiteen vuoksi (Opetushallitus, n.d.). Vuonna 2021 pakolaisista suurin 0–14-vuotiaiden osuus oli Kongon Demokraattisen tasavallan, Syyrian, Sudanin ja Somaliasta tulleista maista (Tilastokeskus n.d.).

4.2 Kotouttaminen

Kotouttaminen tarkoittaa viranomaistoimenpiteitä, joilla edistetään yksilön kotoutumista. Näitä toimenpiteitä ovat työllisyyden, koulutuksen, hyvinvoinnin, terveyden lisääminen kotoutujalle. Tavoitteena on maahanmuuttajalle tunne, että hän on yhteiskunnan täysivaltainen jäsen. Tärkeä osa kotiutumista on osallisuus eli mukanaolon

tunne. Jokaisella tulisi olla oikeus koulutukseen, terveyteen, toimeentuloon, työhön, sosiaalisiin suhteisiin ja asuntoon, sekä mahdollisuus vaikuttaa itseä koskeviin asioihin ja yhteiskunnan kehitykseen. (THL, 2022.)

4.2.1 Perhe kotoutumisen tukena

Perhe vaikuttaa suuresti kotoutumiseen. Perhe voi olla muuttajan mukana tai muualla. Perhe ei välttämättä muuttajalle merkitse vain ydinperhettä vaan myös muita kestäviä ja tärkeitä ihmissuhteita. Kotoutumiseen kuuluu perhe-elämän muotoutuminen uusiin olosuhteisiin. Perheen mukana olo edistää kotoutumista, sillä läheiset helpottavat muutokseen liittyvää stressiä ja tuo emotionaalista turvallisuutta. Muutos saattaa myös haastaa vanhemmuutta. Väestöliiton mukaan on tärkeää saada vanhemmuuteen sekä parisuhteeseen tukea oikean aikaisesti. Ympäröivän yhteiskunnan ennakkoluulot rasismi ja syrjintä vaikuttaa myös vanhemmuuteen ja parisuhteeseen. (Väestöliitto, n.d.)

4.3 Kulttuuri

Kulttuuri itsessään tarkoittaa kaikkia niitä asioita, joita kansat ja ihmiset ovat historiansa aikana oppineet tekemään, -uskomaan, -arvostamaan ja oppineet nauttimaan. Kulttuurisia piirteitä opitaan ne eivät ole periytyviä. Kulttuurin muodostaa siis tietyn organisaation, instituution, kansan tai ryhmän, jaetut arvot, asenteet, toimintatavat, uskomukset, käytännöt ja tavoitteet. (Peda.net, n.d.)

4.4 Monikulttuurisuus

Käsite monikulttuurisuus on monimerkityksellinen, tämän vuoksi sitä on vaikea käyttää. Monikulttuurisuudella voidaan kuvata yhteisön tai yhteiskunnan tilannetta tai voidaan myös määritellä käsitteen sisälle kuuluvia ilmiöitä tarkemmin. Kun käsitettä käytetään kuvaamaan yhteiskunnan tai yhteisön tilannetta tarkoittaa se, että samassa paikassa asuu eri kansoihin kuuluvia ihmisiä. (Paavola & Talib, 2010, s.26.)

Monikulttuurisuus kuitenkin usein viittaa epäsuorasti ryhmien tai kansojen välisiin suhteisiin. Näitä ryhmiä ovat valta- ja vähemmistöryhmät ja heidän suhteensa, sekä

vähemmistöryhmien keskinäiset suhteet. Monikulttuurisuuden rinnalla käytetään myös termiä interkulttuurisuus. Termillä tarkoitetaan aktiivista kulttuurien välistä vuorovaikutusta, johon sisältyy mahdollisuus kulttuurien sekoittuminen, toisilta oppiminen ja keskinäinen sulautuminen. (Paavola & Talib, 2010, s.26.)

4.4.1 Monikulttuurisen varhaiskasvatuksen toteuttaminen

Varhaiskasvatuksen käsikirjassa on esitetty viisi näkökulmaa, joilla toteuttaa kulttuuriseen moninaisuuteen perustuvaa kasvatusta. Esittelemme tässä tiivistettynä perusajatuksen näistä viidestä näkökulmasta.

Ensimmäisessä kasvatustyyliässä korostuu samojen kognitiivisten taitojen saavuttaminen kuin valtakulttuurilla. Vähemmistökulttuurin lapsilta häivytetään omia kulttuuripiirteitä ja pyritään vahvistamaan valtakulttuurin piirrettä. (Grant, C.A & Sleeter, C.E. 2005 viitattu lähteessä varhaiskasvatuksen käsikirja, 2017 s.242–243.)

Toisessa kasvatustyyliässä painotetaan enemmän ihmisten välisiä suhteita, tasa-arvoisuutta ja että erilaiset ihmiset hyväksytään sellaisina kuin he ovat. Vuorovaikutellisuuden avulla pyritään luomaan hyväksyntää, yhteisöllisyyttä ja suvaitsevaisuutta. Tässä kasvatustyyliässä erilaisuutta käydään läpi ja normalisoidaan sekä hyväksytään se. (Grant, C.A & Sleeter, C.E. 2005 viitattu lähteessä varhaiskasvatuksen käsikirja, 2017 s.242–243.)

Kolmannessa kasvatustyyliässä tutustutaan oman ryhmän erikulttuurien katsomuksiin. Käydään läpi mitä ajatuksia lapsilla on vähemmistökulttuureista ja pyritään lisäämään niistä tietoa. Tavoitteena on lisätä vähemmistöryhmiin kohdistuvaa positiivista suhtautumista. Tärkeää tässä kasvatustyyliässä on lasten lisääntynyt tietoisuus omista arvoista ja tietämyksistään. (Grant, C.A & Sleeter, C.E. 2005 viitattu lähteessä varhaiskasvatuksen käsikirja, 2017 s.242–243.)

Neljännessä kasvatustyyliässä aihetta lähestytään kaikille tasa-arvoisesta näkökulmasta. Asioita tarkastellaan sekä valtakulttuurin näkökulmasta että vähemmistöryhmien. Tavoitteena on vähentää vain yhteen kulttuuriin kasvamista. Lähestymistavassa

korostuvat ryhmätyöskentely, myönteinen minäkuvan luominen, huomioon ottaminen ja toisen kunnioittaminen. (Grant, C.A & Sleeter, C.E. 2005 viitattu lähteessä varhaiskasvatuksen käsikirja, 2017 s.242–243.)

Viimeisessä kasvatustyyliässä asiaa lähestytään muuttuvan yhteiskunnan näkökulmasta. Tässä tyyliässä halutaan kasvattaa lapsia, jotka osaavat katsoa yhteiskuntaa epäoikeudenmukaisuuksien kautta. Ymmärretään valtakulttuuri ja rakenteet sen ympärillä. Päämääränä on saada lasten ymmärtämään demokratian tärkeys. Tällöin demokratiaa tulee harjoittaa varhaiskasvatuksessa, jotta he ymmärtäisivät mitä se on. (Grant, C.A & Sleeter, C.E. 2005 viitattu lähteessä varhaiskasvatuksen käsikirja, 2017 s.242–243.)

Valloittava varhaiskasvatuskirjassa kulttuurillisesti vastuuntuntoista opetusta kuvailaan opetuksena, joka kuuluu kaikille lapsille. Se on opetusta kaikista ihmisistä kaikille ihmisille. Siinä tarkastellaan ihmisten tapaa katsella maailmaa. Parhaimmassa tapauksessa kulttuurillisesti vastuuntuntoinen kasvatus on jatkuvasti kehittyvää, sekä sen peruselementteinä toimivat ihmisten väliset suhteet ja vuorovaikutus. (Banks 2010, Nieto 2010, Bounne 2008 viitattu lähteessä Valloittava varhaiskasvatus, 225–226.)

Valloittavan varhaiskasvatuksen kirjassa kerrotaan myös kulttuurillisen varhaiskasvatuksen tasot. Alimmalla tasolla nähdään suvaitsevaisuus, käsitteessä nähdään vivahde että ”suvaitaan” tai ”siedetään” jotakin. Tämä ei riitä, sillä kasvatuksessa pyritään yhdenvertaisuuteen, joten toinen taso sisältää moninaisuuden ja erilaisuuden hyväksymisen. Tällä tasolla kulttuurien erot myönnetään ja hyväksytään. Viimeisenä tasona on kunnioittaminen, tämä sisältää ajatuksen, että erilaisuus on kunnioitettavaa ja ihailtavaa. (Banks 2010, Nieto 2010, Bounne 2008 viitattu lähteessä Valloittava varhaiskasvatus, 225–226.)

4.4.2 Kulttuurisensitiivinen työote

Kulttuurisensitiivisen työotteen perusajatuksena on nähdä asiakas yksilönä ja kunnioittaa häntä. Tärkeä on unohtaa kulttuurien stereotypiat ja pyrkiä kohtaamaan asiakas

mahdollisimman kunnioittavasti. Eri kulttuuritaustoista tulevien ihmisten kanssa tulee omaa työtettä muuttaa joustavaksi, kärsivälliseksi ja ymmärtäväiseksi. (THL, n.d.)

Kommunikoidessa toisesta kulttuurista tulevan kanssa on tärkeää edistää yhteistä ymmärrystä. Keinoja ovat esimerkiksi kuvien käyttö ja selkosuomen puhuminen. Jos tarpeen, tulee käyttää myös tulkkien palveluja. (THL, n.d.)

4.4.3 Lapsen edun mukainen kulttuurisensitiivinen työskentely

Kun ihminen muuttaa uuteen ympäristöön kuuluu hänen sopeutumisprosessiinsa viisi vaihetta. Nämä vaiheet ovat tärkeää tiedostaa, sillä ne ovat tärkeitä ottaa huomioon lasten kanssa työskennellessä. Samat piirteet voivat näkyä myös vanhempien kanssa työskenneltäessä. (JAMK opettajakoulutus, 2018.)

Ensimmäisessä vaiheessa juuri muuttaneilla henkilöillä on ensin alkuihastus vaihe. Tämä tarkoittaa, että uudesta asuinpaikasta löydetään vain positiivisia asioita, vaihetta voidaan verrata myös turisti vaiheeseen. Toisessa vaiheessa arkeen alkaa tulla pieniä ”säröjä”. Huomataan ettei kaikki menekään niin täydellisesti kuin oli kuvitellut. Kolmannessa vaiheessa muuttaja alkaa pohtimaan uuden ja kotimaansa kulttuurillisia eroja. Tässä vaiheessa hän saattaa myös potea kovaa koti-ikävää. Neljännessä vaiheessa sopeutuminen alkaa. Nähdään uuden kulttuurin hyvät sekä huonot puolet. Viidennessä eli viimeisessä vaiheessa tapahtuu integraatio eli kulttuuriin sopeutuminen. Silloin nähdään, että uudessa kulttuurissa on hyviä sekä huonoja puolia ja niiden kanssa pystyy elämään. (JAMK opettajakoulutus, 2018.)

Tärkeää on myös ymmärtää, erilainen aikakäsitys. Suomalaisessa kulttuurissa on tarkkaa toimia suunnitellusti ja aikataulussa, kun joissakin muissa kulttuureissa arvostetaan enemmän ihmissuhteita, eikä niinkään aikataulussa pysymistä. Niinpä asioita hoidetaan erilaisessa aikataulussa kuin olemme kulttuurissamme tottuneet. (JAMK opettajakoulutus, 2018.)

Lapsen ja perheen edunmukaisuus varhaiskasvatuksen toiminnassa on yksi tärkeimmistä arvoista. Vantaan varhaiskasvatuksen tekemässä YouTube videossa kerrotaan

konkreettisia toimia näille. Videossa korostetaan, että jokaisen lapsen kulttuuri, kieli ja katsomus tulisi olla koko tiimin tiedossa. Näin ollen sen tulisi myös näkyä ryhmän toimintasuunnitelmassa. Tärkeää on myös tiedottaa vanhemmille millaisia kulttuureja ja kieliä ryhmässä on ja miten se näkyy esimerkiksi ryhmän vuoden kierrossa. (Vantaan varhaiskasvatus, 2019.)

Videossa myös kehoitettiin positiiviseen diskriminaatioon, eli tuodaan vähemmistöjen asioita esille valtakulttuurisia asioita enemmän. Tärkeää kuitenkin on hoitaa tällainen erityiskohtelu aina sensitiivisesti, ettei siitä välity vääränlaista kuvaa. Tärkeintä kuitenkin on luoda moninaisuuden salliva ilmapiiri ryhmään asioita käsitellessä. (Vantaan varhaiskasvatus, 2019.)

Videossa esitettiin konkreettisia toimia lapsen edun mukaisille kulttuurisensitiivisille toimille. Esimerkiksi helppo tapa on aloittaa aamu sanomalla hyvää huomenta kaikilla lasten kotikielillä. Videossa kehoitettiin pohtimaan myös, tarvitseeko esimerkiksi kirjat olla aina suomen kielellä, joita ryhmässä käytetään. Lelujen moninaisuutta tulisi myös tarkastella, jos mahdollisuus niin mahdollisimman moninaisia leluja tarjolle. Vuodenkiertoa korostettiin videolla, se mahdollistaa esimerkiksi erilaisten juhlien toteutuksen ja tarkastelun lapsiryhmän kanssa. (Vantaan varhaiskasvatus, 2019.)

Niiden toimien lisäksi mitä päiväkodin sisällä tehdään, videossa kannustetaan vierailemaan rohkeasti erilaisissa paikoissa. Esimerkiksi kerrottiin, että joku lapsiryhmä oli käynyt moskeijassa. (Vantaan varhaiskasvatus, 2019.)

Videossa mainittiin myös, ettei uskonnollisten tapahtumien järjestämisestä tulisi pelätä, mutta tulee muistaa, että aina on oltava vaihtoehtoinen toiminto samanaikaisesti. Videossa korostettiin myös, että kultainen sääntö koskettaa kaikkia, oli mistä uskonnosta tahansa. (Vantaan varhaiskasvatus, 2019.)

4.4.4 Identiteetti

Kulttuuritietoisuuden kannalta oman identiteetin löytäminen on tärkeää. Identiteetti tarkoittaa Liisa Keltikangas-Järvisen mukaan olevan minä kokonaisuus, johon

sisältyvät minäkäsitys sekä mielikuvat itsestä. Se on varmuuden ja pysyvyyden tunnetta siitä keneksi on kasvamassa. (Keltikangas- Järvinen 1994, viitattu lähteessä Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa, 2010, s.60.)

4.5 Juhlat

Käsitettä juhla käytetään kuvaamaan tapahtumaa tai tekoa, jossa ihmiset juhlivat tiettyä olosuhdetta. Tämä olosuhde voi olla mennyttä tai nykyistä tapahtumaa. Juhlia pidetään yhtenä yleisimmistä ja selkeimmistä muodoista, jota ihmiset pitävät hauskana ja tunnustuksena erityistilanteista, tapahtumista tai saavutuksista. Juhlat liittyvät ihmisten kulttuureihin. On olemassa yksityisiä esimerkiksi perheen sisäisiä juhlia, sekä yleisiä tietyn yhteisön sisällä tapahtuvia juhlia. (Rcni, 2019.)

4.6 Kulttuuritietoisuus

Kulttuuritietoisuus edellyttää tietoisuutta monenlaisista kulttuuriin liittyvistä asioista. Esimerkiksi siitä kuinka kulttuuri muodostuu monista eri asioista ja näiden asioiden muuttuessa myös kulttuuri muuttuu. Myös se kuinka kulttuuri on sidoksissa paikkaan, aikaan, yhteisöön ja nämä kaikki vuorovaikuttavat toisiinsa.

Kulttuuritietoisuuteen liittyy vahvasti kulttuuri-identiteetti. Tämä identiteetti perustuu erilaisille periaatteille ja arvoille, jotka voivat olla ristiriidassa keskenään. Kulttuuri-identiteettiin kuuluvat poliittinen, katsomuksellinen, sukupolvi-, sukupuoli-, kansallinen, etninen, sekä kielellinen identiteetti. (Opetushallitus n.d.)

4.7 Katsomuskasvatus

Katsomuskasvatus tarkoittaa osaa yleissivistävästä esiopetuksen ja varhaiskasvatuksen pedagogisesta toiminnasta. Katsomuskasvatukseen sisältyy ymmärrys eri uskomuksia kohtaan, edistys keskinäiseen kunnioitukseen ja tuki lasten katsomuksellisen ja kulttuurisen identiteetin kehittymiseen. Osaltaan katsomuskasvatus vahvistaa lasten valmiutta ymmärtää yhteiskunnan moninaisuutta. Katsomuskasvatus on tärkeää, koska

se on kasvatusta, joka on tasa-arvoista ja edistää lasten oikeuksien toteutumista. (Opetushallitus n.d.)

4.7.1 Katsomuskasvatuksen historiaa

Lastentarhatoiminta alkoi Suomessa vuonna 1888. Sinä vuonna Henna Rothman perusti ensimmäisen köyhien kotien lapsille lasten tarhan. Hanna Rothmanin ja hänen työtoverinsa Elisabeth Alanderin elämässä läsnä oli vahva kristillinen vakaumus. Heidän varhaiskasvatustoiminnassansa kristinuskon oli pohja kaikelle tekemiselle, jonka vuoksi mitään irrallista uskonto-oppia ei tarvittu. Tätä uskontopohjaista kasvatusta pidettiin itsestäänselvyytenä 1960-luvulle asti. (Kallioniemi, 2005, Salminen & Salminen 1986, Salminen 2001, Vaalgamaa 2003 viitattu lähteessä Lapsen kokoinen katsomuskasvatus 2021, s.16–17.)

1973 vuonna varhaiskasvatus siirtyi ensimmäistä kertaa lain piiriin, jolloin ensimmäistä kertaa alettiin kyseenalaistamaan kristinuskon oletusta. Vuonna 1983 päivähoitolakiin lisättiin pykälä, jossa päivähoitossa korostettiin muitakin osa-alueita kuin vain kristinuskoa, sekä korostettiin että tulee kunnioittaa vanhempien vakaumusta. Kasvatustavoitekomitea mietinnössään määriteltiin, kuinka uskontokasvatusta varhaiskasvatuksessa toteutettaisiin. Päädyttiin ajatukseen, jossa opetuksen keskiössä ovat yhteiskunta, kulttuuri ja ihmiskäsitys. (Kallioniemi 2008, Vaalgamaa 2003, viitattu lähteessä Lapsen kokoinen katsomuskasvatus, 2021, s.17.)

Vuonna 2003 Sosiaali- ja terveysalan kehittämiskeskus Stakes julkaisi varhaiskasvatuksen perusteet asiakirjan. Tässä asiakirjassa varhaiskasvatuksen osa-alueet olivat selvemmät, katsomuksellinen, matemaattinen, historyayhteiskuntatieteellinen, luonnontieteellinen, eettinen orientaatio ja esteettinen. Uskontokasvatus sanan tilalle oli siis siirtynyt sana katsomuksellinen. Sanan muuttumisen myötä aihetta tarkasteltiin enemmän kulttuuriperinnön, kulttuurisen moninaisuuden ja kulttuurikasvatuksen näkökulmasta. (Varhaiskasvatussuunnitelmanperusteet 2003, Kallioniemi 2005, viitattu lähteessä Lapsen kokoinen katsomuskasvatus, 2021, s. 19.)

Vuonna 2016 tuli uusi varhaiskasvatuksen perusteet asiakirja. Tässä ohjeistuksessa korostetaan, että lasten kanssa tutustutaan ryhmässä oleviin uskontoihin, sekä katsomuksiin. Tavoitteena on tukea lasten kulttuurisen ja katsomuksellisen identiteetin kehitystä. Ryhmässä myös tutustutaan erilaisiin perinteisiin ja katsomuksiin. Luontevana tapana mainitaan vuodenvuorokiertoon liittyvät juhlat, myös ruokailu ja pukemistilanteet ovat hyviä tarkastelun paikkoja. Tänä päivänä tulee ymmärtää, että lasta ei katsomuskasvatuksessa ohjata mihinkään katsomukseen eikä katsomuksellisesti vedota lapseen. (Lamminmäki-Vartia & Kuusisto, 2007, viitattu lähteessä Lapsen kokoinen katsomuskasvatus, 2021, s.21)

Nykypäivän haasteina katsomuskasvatuksessa on, että uskonnollisuus kansassa on laskussa (Gadner, Soules & Valk 2017, Kalliala 2015, Kallioniemi 2015, Pelikka 2020, viitattu lähteessä Lapsen kokoinen katsomuskasvatus, 2021, s.27). Uskonnollisuuden laskun voi todeta esimerkiksi kirkosta eronneiden määrällä (Seurakuntalainen, 2020). Tämän vuoksi myös uskonnollisista asioista keskustellaan vähemmän lasten kanssa kotona. Katsomuskasvatus koetaan kuitenkin tärkeänä osana varhaiskasvatusta, sillä se antaa valmiudet kohdata tulevaisuudessa erilaiset uskonnot. Ajatellaan, että katsomuskasvatuksessa korostuu tulevaisuusajattelu. Maailma muuttuu jatkuvasti ja tämän hetken lapset elävät todennäköisesti vielä 2100-luvulla, on mahdotonta mitä kaikkea heidän tulee tulevaisuudessa kohdata, mutta meidän tehtävämme on valmistella heidät siihen. (Gadner, Soules & Valk 2017, Kalliala 2015, Kallioniemi 2015, Pelikka 2020, viitattu lähteessä Lapsen kokoinen katsomuskasvatus, 2021, s.27)

4.7.2 Katsomuskasvatus varhaiskasvatussuunnitelmassa

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa katsomuskasvatuksesta kerrotaan näin:

Yhteisen tutustumisen kohteena ovat lapsiryhmässä läsnä olevat uskonnot ja muut katsomukset. Lasten kanssa voidaan tarkastella myös laajemmin uskontoja ja katsomuksia. Vastaavasti tarkastellaan uskonnottomuutta. Tavoitteena on edistää keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tukea lasten kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä. Lasten kanssa tutustutaan erilaisiin katsomuksiin ja niihin liittyviin perinteisiin.

Luontevia tapoja tarkastella katsomuksia ovat esimerkiksi vuodenkiertoon liittyvät juhlat ja tapahtumat sekä päivittäiset tilanteet, kuten pukeutuminen tai ruokailu. (Opetushallitus, 2022.)

4.7.3 Myönteinen katsomuskasvatusote

Katsomuskasvatusta voi lähestyä myönteisellä katsomuskasvatusotteella. Tämä tarkoittaa näkökulmaa, jossa varhaiskasvatushenkilöstön ei tarvitse osata kaikkia katsomuksia, vaan niitä kohdataan yhdessä arvostuksella. Tärkeää on, että henkilöstöllä on läsnäolo, tila ja ajatusten esille tuominen pedagogisesti kunnossa. Katsomuksia kohdataan myönteisesti ja luontevasti arjen tilanteissa. Hyväksytään merkityksellisyys, moninaisuus ja ristiriitojen olemassaolo niin, että ymmärretään ettei ne menisi syrjinnäksi, riidaksi tai erimielisyydeksi. (Lamminmäki-Vartia & Kuusisto 2015 viitattu lähteessä Varhaiskasvatuksen käsikirja 2017, s.157.)

Varhaiskasvatuksen käsikirja korostaa kasvattajia muistamaan jokaisen lapsen olevan yksilö, eikä vain kulttuurinsa edustaja. On myös hyvä ymmärtää että, joissakin tilanteissa omasta vakaumuksesta on etäännyttävä ja otettava ammatillinen asenne. Tärkeää on myös reflektoida eli pohdiskella omia asenteita ja ajatuksia. (Benjamis ym, 2015 viitattu lähteessä Varhaiskasvatuksen käsikirja 2017, s.157.)

4.7.4 Lapsen katsomuskasvatuksellisen ajattelun kehittyminen

Katsomuskasvatukseen keskeisesti liittyvät arvot. Ne tarkoittavat elämässä olevia tärkeitä asioita, jotka usein ohjaavat elämäämme. Arvojen kirkastaminen viittaa siihen, kuinka itselle jäsentää, mitkä arvot ovat tärkeitä. Arvot ohjaavat sitä minkälaisia valintoja teemme, sekä kuinka käyttäydymme. (Päihdelinkki, n.d.)

Lapsi omaksuu erilaisia näkemyksiä ja jatkuvasti muovaa niitä uuden opitun, itse valitun ja uusien kokemusten pohjalta. Tiedetään, että lapsi omaksuu varhaiskasvatuksessa ryhmän aikuisten mielipiteitä ja totuuskäsityksiä. (Gearon & Kuusisto 2017, Lamminmäki-Vartia 2020, viitattu lähteessä Lapsenkokoinen katsomuskasvatus 2021, s.45–47.)

Erilaisten arvojen oppiminen on olennainen osa katsomuskasvatusta. Lapsen kokoinen katsomuskasvatus kirjassa esitetään, kuinka arvoja opitaan kuudessa osassa. Ensimmäinen askel arvojen oppimisessa ovat aina lähtökohdat, jonka pohjalta ajattelu lähtee aina tapahtumaan. Toisinaan tilanteissa tehtyjen ratkaisujen pohjalta tulee onnistuminen, mutta ei aina. Joka kerran kuitenkin tapahtuu oppimista. (Gearon & Kuusisto 2017, Lamminmäki-Vartia 2020, viitattu lähteessä Lapsenkokoinen katsomuskasvatus 2021, s.45–47.)

Toisessa askeleessa arvojen oppimiseen toimii lapsen elämänhistoria ja elämäntarina. Lapsen identiteettiin on ehtinyt kertyä ajatuksia kuten ” olen kristitty”, jonka pohjalta hän lähtee tilanteita katsomaan. Kolmannessa arvo-oppisen askeleessa lapsi alkaa pohdintaan käyttäytykö hän omien arvojensa mukaisesti. Tarvitseeko hänen uudelleen miettiä, miten toimia. (Gearon & Kuusisto 2017, Lamminmäki-Vartia 2020, viitattu lähteessä Lapsenkokoinen katsomuskasvatus 2021, s.45–47.)

Neljännessä askeleessa lapsi saattaa kohdata ristiriitoja tietämiensä uskomusten kanssa. Esimerkiksi varhaiskasvatuksessa saattaa joku esittää asian eri tavalla kuin lapsen kanssa asia on käyty kotona. Tähän vaiheeseen liittyy paljon kysymyksiä lapselta. Myös kuoleman jälkeiset kysymykset saattavat liittyä tähän vaiheeseen. Tämä vaihe mahdollistaa kasvattajalle keskustelun avauksia esimerkiksi tasa-arvoon liittyen. (Gearon & Kuusisto 2017, Lamminmäki-Vartia 2020, viitattu lähteessä Lapsenkokoinen katsomuskasvatus 2021, s.45–47.)

Viidennessä askeleessa ratkaistaan edellisen vaiheen ristiriitoja. Joskus ratkaisu voi löytyä vain ”näin uskoo toinen ja näin toinen” ajattelusta. Kuudentena askeleena seuraa päätökset. Lapsen ajattelu on muuttunut ja uusi ajattelumalli on tullut pysyäkseen. Tämän vaiheen jälkeen palataan ykkösvaiheeseen, mutta lähtötilanne lapsella on taas erilainen. (Gearon & Kuusisto 2017, Lamminmäki-Vartia 2020, viitattu lähteessä Lapsenkokoinen katsomuskasvatus 2021, s.45–47.)

4.7.5 Perheiden näkökulma

Tärkeä asia Varhaista Aikaa- blogikirjoituksen mukaan on perheiden katsomuksellisen näkemyksen kunnioittaminen. Tärkeää on esimerkiksi varhaiskasvatus keskusteluissa vanhemmille avata, miten katsomuskasvatusta toteutetaan, sekä miten sen toteutuminen näkyy lapsiryhmässä. Varhaista aikaa- blogin mukaan hyvään varhaiskasvattajan tapaan kuuluu myös ilmoittaa ajoissa tapahtumista ja juhlista, jotta vanhemmat voivat päättää haluavatko he, että lapsi osallistuu. Tasa-arvoisesti toimien lapsille, jotka eivät osallistu vakaumukselliseen tapahtumaan, tulisi järjestää jotakin vastaavaa toimintaa. (Varhaista aikaa, 2017.)

Lapsen tulisi varhaiskasvatuksessa saada tukea asuinmaan katsomusten lisäksi myös omaan kulttuuriseen katsomukseen. Tärkeää on ottaa vanhemmat mukaan suunnitteluun ja toteutukseen. Vanhempia voi pyytää päiväkodin arkeen kertomaan omasta kulttuurista ja näkemyksistä aikuisille sekä lapsille. Esimerkiksi erilaisia juhlien teemapäiviä voi hyödyntää kulttuurien esittelyyn. (Jauhola H, Bisi A, Järvi I & Rusama P, 2005–2006, s.15.)

4.7.6 Luonto ja katsomuskasvatus

Suomessa puhutaan varsin vähän luonnon ja katsomuskasvatuksen yhteydestä, mutta Pihkalan mukaan kansainvälisesti asiaa tutkitaan. Pihkala korostaa ilmastonmuutoksesta syntyvää ilmastokriisiä. Ilmastokriisin osat hän luettelee fyysisiksi ja sosiaalisiksi. Sosiaalisen kriisin kanssa tulemme jatkossa varhaiskasvatuksessa työskentelemään. (Pihkala P, Lapsen kokoinen katsomuskasvatus, 2021, s.127.)

Ihmisen tulisi muodostaa riittävän rikas luontosuhde, sillä luontosuhde vaikuttaa ihmiseen monin tavoin. Se vaikuttaa mielikuvitukseen, hengellisyyteen, eksistenttialliseen terveyteen ja identiteettiin. (Kumpulainen K, Byman J, Renlund J, Wong C, 2020, viitattu lähteessä Lapsenkokoinen katsomuskasvatus, 2021, s.133.) Luonto nähdään ihmisen ikiaikaisena kumppanina, se nähdään esimerkiksi lasten voimakkaassa suhteessa eläinleikkeihin. Luonto nähdään myös vaikuttajana uskontojen sanallisissa perinteissä sekä maailman historian myyteissä. (Kellert 2002, viitattu lähteessä Lapsen kokoinen katsomuskasvatus, 2021, s.133.)

Luontosuhteen kaventuminen vaikuttaa siihen, kuinka uskonnot ymmärretään ja koetaan. Esimerkkinä toimii Raamatussa mainittu lampaiden paimentaminen, jotkut lapset eivät ymmärrä, mitä se tarkoittaa. Niinpä uskontojen katsomusnäkemys myös muuttuu luontosuhteiden muuttuessa. Kirjassa nostetaan myös mielikuvituksen köyhtymisen vaara luontosuhteiden puuttuessa. (Pihkala P, Lapsenkokoinen katsomuskasvatus, 2021, s.135.)

5 OPINNÄYTETYÖPROSESSI

5.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

”Toiminnallinen opinnäytetyö on työelämälähtöinen ja toiminnallisen osuuden tuloksena syntyy tuotos, joka voi olla esimerkiksi konkreettinen tuote, ohjeistus, paketoitu palvelu, alakohtainen suunnitelma, konsepti tai mallinnus” (Karelian opinnäytetyöryhmä, 2023.)

Toteutustapana on toiminnallinen opinnäytetyö, jotta työmme voidaan ottaa suoraan käyttöön, jotta siitä olisi suurin välitön hyöty. Toiminnallinen opinnäytetyömme tuo varhaiskasvatukseen monikulttuurillisuutta ja yhteishenkeä lisäävän, sekä kotouttamista helpottavan tuotoksen. Tarkoituksena on tuoda monikulttuurisuus osaksi päiväkodin elämää tiedon, askarteluohjeiden, musiikin ja laulujen sekä kuvien kautta. Perheen ja yhteisön kulttuuri on osa lapsen identiteettiä, ja siksi näiden toimijoiden ja varhaiskasvatusinstituution välillä ei tulisi olla tarpeetonta ristiriitaa tai epätietoisuutta. Tästä syystä myönteinen suhtautuminen eri kulttuureihin ja kulttuurien kunnioittaminen on ehdottoman tärkeää. Uuteen ympäristöön tulevat lapset ovat tekemisissä erilaisten kulttuurien kanssa ja siksi myös heidän on hyvä ymmärtää tietyllä tasolla eri yhteisöjen mahdolliset eroavaisuudet.

5.2 Kehittämistyö

Monikulttuurisuus Suomessa on lisääntynyt viime vuosikymmenten aikana. Se miten monikulttuurisuutta nyt käsitellään, on tärkeää tulevaisuuden Suomelle. (Monikulttuuriset perheet, n.d.) Monikulttuurisuuden lisääntyessä eri tavat ja traditiot on tärkeä ottaa huomioon myös varhaiskasvatuksessa. Mitä aikaisemmin kotouttaminen saadaan alulle, sitä enemmän aikaa kotoutumiselle on.

Päiväkodeissa on lapsia eri maista, kulttuureista sekä uskonnoista. Tasavertaisuuden nimessä on tärkeää tietää, milloin, miksi ja millä tavalla eri juhlia vietetään. Tutustumalla eri kulttuureihin, saadaan poistettua pelkoja ja vääriä olettamuksia.

Ajatus opinnäytetyömme toteutukseen lähti omista kokemuksista varhaiskasvatuksessa. Eri kulttuureista tulevia lapsia on varhaiskasvatuksessa entistä enemmän, ja jotta jokainen voidaan huomioida yksilönä, on tärkeää tiedostaa lapsen oma kulttuuri ja kulttuuriperinteet. Varhaiskasvatuksessa näihin perehtyminen jää taka-alalle, eikä aika tai resurssit riitä toteuttamaan riittävän kulttuuri-moninaista varhaiskasvatusta. Halusimme tuoda helpotusta tähän asiaan ja lähdimme sen kautta miettimään miten eri kulttuurit voisi tuoda osaksi päiväkodin arkea, mielellään helposti ja vaivattomasti.

Lähdimme ideoimaan erilaisia tapoja, ja lopulta päädyimme vuosikello-oppaaseen. Se antaa helpon ja riittävän kattavan tiedon eri kulttuureista ja juhlista niin lapsille kuin henkilökunnallekin.

Opinnäytetyön tekeminen on jatkuva prosessi, ja sen tekemisessä käytämme hyväksi Demingin laatuympyrää (plan, do, check, act). Ympyrän tavoitteena on ensin suunnitella, sitten tehdä, tämän jälkeen tarkastaa ja viimeisenä korjata virheet ja toistaa sykli uudestaan. Kehä on periaatteessa päättymätön, mutta jokainen kierros vie lähemmäs tavoiteltua lopputulosta. (Helsingin kaupunki, 2022.) Tämä kulmia hiova prosessi on jatkuvassa käytössä niin suunnittelu- kuin luontivaiheessa.

Opinnäytetyömme aiheita valittaessa, rajatessa ja sitä suunnitellessa käytimme hyväksimme myös SWOT- analyysia (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats), joka

auttaa hahmottamaan työmme vahvuuksia, heikkouksia, mahdollisuuksia ja mahdollisia uhkia. (Suomen riskienhallintayhdistys, n.d.)

Vahvuudet: Käyttöönotto, kasvava tarve, yksinkertaisuus.

Heikkoudet: Ei interaktiivinen, päivitysvastuu, ei sisällä kaikkea tietoa.

Mahdollisuudet: Interaktiiviseksi digitalisointi, jakaminen muihin instituutioihin.

Uhat: Ristiriidat kulttuurien kesken, riittävä tasa-arvoisuus, moraaliongelmat eri kulttuureissa, mitä valitaan ja mitä jätetään pois.

5.3 Opinnäytetyöraportin rakentuminen

Keskustelimme aiheesta kesällä 2022 ja totesimme, että koulutuksessamme ei ole keskitytty tarpeeksi katsomuskasvatukseen, tai kulttuurieroihin liittyviin asioihin. Lähdimme ottamaan aiheesta selvää ja tulimme siihen johtopäätökseen, että haluamme tuoda kentälle lisää tietoisuutta aiheesta ja kehittää ratkaisun, joka auttaisi aiheen käsittelyä. Ideapalaverien jälkeen päädyimme oppaan kaltaiseen vuosikelloon ja aiheen käsittelyyn juhlien kautta. Uskomme, että vuosikello on helppo ottaa käyttöön, ja juhlat teemana ovat itsessään positiivisia aiheita, mikä helpottaa asian jalkauttamista jatkopäiväiseen toimintaan.

Syksyllä 2022 jalostimme aihetta eteenpäin ja lähdimme etsimään tilaajaa. Koivulan päiväkodin ja Anitta Koivula vastasivat myöntävästi. Alustavan suunnitelman saimme lähes samaan aikaan valmiiksi ja pääsimme heti työstämään sopimusta.

Raportin kirjoitusprosessin aloitimme joulukuussa 2022. Ensin arvioimme ja jaoimme karkeasti työmäärän. Kirjasimme ylös yksilölliset vastualueet otsikoittain ja omat kirjoitusosuutemme. Työnjaon selvetessä lähdimme työstämään raporttia. Pidimme kokouksia tasaisin väliajoin ja pääsääntöisesti kumpikin eteni omassa aikataulussaan yhteistä aikataulua noudattaen.

Aineistoa keräsimme lähtökohtaisesti kirjoista, mutta myös luotettavia internet-artikleita käytettiin. Etsimme jatkuvasti samanlaisia opinnäytetöitä Theseuksesta ja ideoimme niiden pohjalta.

Koko raportin kirjoittamisajan pysyimme suunnitellussa aikataulussa. Työstimme raporttia ja vuosikelloa samanaikaisesti.

5.4 Vuosikellon rakentuminen

Vuosikellon työstämisen aloitimme 2023 tammikuussa. Vuosikelloa työstimme samalla tyylillä, kun raporttiakin. Jaoimme osiot, tapasimme aina kun tarvetta, mutta työstimme omaa tahtia yhteisessä aikataulussa. Olimme samaa mieltä vuosikellon sisällöstä, sekä rakenteesta. Vuosikellon visuaalinen ilme, kuvitus, asettelu ja kokonaisuuden hahmotus ja hallinta vaati eniten aikaa. Vuosikellon sisältämät askarteluohjeet teimme ja testasimme itse. Askarteluohjeiden on tarkoitus olla sopivan monipuolisia mutta kustannustehokkaita, juhliin liittyviä ja haastavuudeltaan kohderyhmälle (3–6-vuotiaat) sopivia.

Lähestyimme kirjastoa tiedostellessa kuvien käyttöoikeuksista ja löysimme kuvapankkeja, joiden kuvia sai käyttää. Näiden kuvien avulla teimme oppaasta visuaalisesti mielekkään, värikkään ja selkeän kokonaisuuden. Itse kuvittaminen olisi ollut mahdollista, mutta se olisi siirtänyt työn fokuksen pois väärälle opinalalle. Moninaisen kokonaisuuden hallinta on ydinsaamistamme.

Digitaalinen tuote siitä hyvä, että sitä on helppo muokata ja päivittää, mutta fyysisellä tuotteella, mitä voi koskea, haistaa ja maistaa, on myös oma arvonsa ja merkityksensä. Moni lukee edelleen esimerkiksi sanomalehden mieluusti paperisena. Vuosikellon voi ottaa käyttöön molempina.

6 VUOSIKELLON ESITTELY

6.1 Vuosikellon rakenne

Vuosikello on rakennettu mahdollisimman helppolukuiseksi ja -käyttöiseksi varhaiskasvatushenkilöstölle. Tavoitteena on, että helppolukuisuus kannustaisi vuosikellon aktiiviseen käyttöön. Vuosikellon alusta löytyy sisällysluettelo, joka helpottaa juhlien löytämistä. Juhlat on jaettu kuukausittain ja jokainen kuukausi on värikoodattu, joka sujuvoittaa vuosikellon käyttöä. Juhlien esittelysivuilla löytyy osiot kasvattajalle, lapsille ja tekemisehdotukset kuvien ja ohjeiden kanssa. Jokaisen juhlan jälkeen on kuvasivu, jossa on kuva joko juhlasta tai jostakin juhlaan liittyvästä.

Vuosikellon lopusta löytyy vinkkisivu, joka pitää sisällään erilaisia käytännöllisiä linkkejä varhaiskasvatukseen. Ennen jokaista linkkiä on kerrottu mitä linkki tulee sisältämään. Tämä osio toimii muun vuosikellon tukena. Viimeisillä sivuilla vuosikellosta löytyy luonnollisesti lähdeluettelo.

6.1.1 Kansilehti

Tuotoksen kansilehti on suunniteltu sopivaksi varhaiskasvatukseen. Se on selkeä lukuinen ja siihen on käytetty selkeää fonttia. Kansilehden väri ja kuvitus on lapsiystävällinen.

6.1.2 Juhlat kuukausittain

Vuosikello sisältää 39 erilaista juhlaa eripuolilta maailmaa. Juhlat ovat jaettu kuukausittain vuosikelloon. Kaikki kuukauden ovat värikoodattuja, joten jos samassa kuukaudessa on enemmän kuin yksi juhla on sen tausta värinä käytetty samaa väriä. Jos kuukaudessa on monta juhlaa, ne ovat järjestetty vuosikelloon niiden juhlimisajankohdan mukaan. Tämä mahdollistaa kronologisen juhlien seuraamisen. Juhlan esittelysivun jälkeen kaikista juhlista löytyy myös kuvasivu. Kuva on joko itse juhlasta tai se voi olla jotain juhlaan liittyvää. Vuosikellon saa sähköisenä, mutta sen voi myös tulostaa tai painattaa, jolloin siitä saa selkeän opas- tai kirjamuotoisen työvälineen.

6.1.3 Kasvattajalle

Kasvattajalle tarkoitetut osiot sisältävät tietoa, jonka sisältö on tarkoitettu vain kasvattajan luettavaksi. Se pohjustaa kasvattajalle mitä mikäkin kulttuuriin tai katsomukseen liittyvä juhla sisältää. Vuosikellon kasvattajalle kohta avaa henkilökunnalle tietoa juhlista ja miksi niitä juhlitaan. Kasvattajan tietoruudussa mainitaan myös, jos juhlan käsitteilyssä on jotakin mitä tulisi tietää tai on herkkäluontoista. Tätä faktaosiota ei ole tarkoitus lukea lapsille.

6.1.4 Lasten tietoutta

Vuosikellosta löytyy jokaiseen juhlaan liittyen lapsen tietoutta osio. Tämä on tarkoitettu kasvattajien ja lasten yhteisesti läpikäytäväksi kohdaksi. Se sisältää perusluonteista tietoa missä, miten ja miksi kyseistä juhlaa juhlitaan. Tiedon voi käydä lasten kanssa läpi esimerkiksi ohjatulla tuokiolla ennen askartelua tai toimintaa, joka vuosikellossa mainitaan.

6.1.5 Tekemisehdotus

Jokaiseen juhlaan liittyy myös tekemisehdotus. Se voi olla askartelu tai muuta juhlan juhlintaan liittyvää tekemistä. Tekemisehdotus sisältää ohjeet tekemisen toteuttamiseen ja mitä tarvikkeita siihen tarvitaan. Toimintoa ei ole pakollista toteuttaa sellaiseen vaan se voi myös toimia inspiraationa. Tekemisehdotukset ovat suunnattu yli kolmevuotiaille lapsille, mutta niitä voi soveltaa myös pienemmille.

7 POHDINTA

7.1 Ammatillinen kasvu

Ammatillinen kasvu tarkoittaa hyvää tunnetta työtä kohtaan ja sellaisten asioiden löytämistä, jotka tekevät työn tekemisestä tehokkaampaa. Itsearviointi on yksi

tärkeimmistä ammatillisen kasvun lähtökohdista. On tärkeää löytää vahvuudet työssä, jotta voi kehittyä. Tärkeä osa ammatillista kasvua on oppia päästämään vanhoista työtavoista irti, jos oppii uutta ja paremman tavan tehdä. (Mielen ihmeet, 2019.)

7.2 Oma ammatillinen kehittyminen

Näemme, että suurin ammatillinen kasvu työtämme tehdessä on tapahtunut ajattelulle erilaisuudesta ja eri kulttuureista. Kulttuurilla on suuri vaikutus kasvuun ja kehitykseen, sillä se ohjaa yksilön ja yhteisön toimintaa. Jokainen kulttuurin edustaja toteuttaa omaa kulttuuriaan omalla tavallaan. On tärkeää olla tietoinen muista kulttuureista ja tavoista, jotta ne osataan ottaa huomioon niiden vaatimalla tavalla varhaiskasvatuksessa. Vaikka keskityimme pääosin henkilökuntaan ja lapsiin, ymmärsimme pian, että myös vanhempiin on helpompi saada yhteys keskustelemalla maailmalla vietettävistä, meille vieraista juhlista. Vanhempi osaa yleensä parhaiten kertoa, mitä kulttuuriperinteitä he pitävät tärkeinä. Tulee kuitenkin muistaa, että vieraasta kulttuurista tuleva vanhempi on paljon muutakin kuin vain oman kulttuurinsa edustaja.

Ymmärsimme, että jokaista uskontoa tai katsomusta ei tarvitse osata ulkoa, jotta pystytään järjestämään monipuolista katsomuskasvatusta varhaiskasvatuksessa. Tärkeintä on luoda ryhmään suvaitsevainen, avoin ja utelias ilmapiiri. On erittäin tärkeää huomioida se, että uskontoa tai kulttuurinormit vaikuttavat eri ihmisten elämään eri tavalla. Kaikilla on omalainen näkemys maailmasta ja kaikki seuraavat itselle tärkeitä arvoja.

Ymmärrys jatkuvasta muutoksesta on myös tärkeää. Tämän päivän lapset luovat kulttuuria 50-vuoden päästä. Se mitä tällä hetkellä on oppinut katsomuksista, on mahdollisesti muuttunut paljonkin ajan kuluttua.

On tärkeää tiedostaa, että kulttuurit ja uskonnot ovat paljon muuta kuin vain juhlansa. Juhlat ovat usein se piirre mikä kulttuurin ulkopuolisille näkyy, mutta ei kerro kulttuurin kokonaiskuvaa. Juhlat ovat kuitenkin hyvä matalan kynnyksen tutustumistapa uuteen kulttuuriin kunnioittavasti, mutta innostavasti.

7.3 Luotettavien lähteiden hakeminen

Olemme opinnäytetyön prosessimme aikana hakeneet paljon tietoa, jonka aikana olemme arvioineet kuinka luotettavia eri lähteet ovat. Eniten olemme törmänneet vanhaan kirjallisuuteen. Aiheemme ei ole yleisesti kovin laaja, joten kirjallisuuden löytäminen on ollut haastavaa.

Luotettavien internet lähteiden löytäminen on myös ollut haasteellista. Aiheemme kulttuurisesta moninaisuudesta ja varhaiskasvatuksen katsomuksien käsittelystä herättää usein mielipiteitä puolin ja toisin. Tämän vuoksi useassa Internet lähteessä oli jokin näkökulma, joka ei sopinut lähteidemme kriteereihin.

Lähdetietoa haimme pääosin aiheen kirjallisuudesta, ajankohtaisista artikkeleista ja eri tieteellisistä tietokannoista.

7.4 Opinnäytetyön tavoitteiden saavuttaminen

Tavoitteenamme oli työstää vuosikellosta mahdollisimman helppolukuinen, sekä helppo käyttöinen. Mielestämme onnistuimme hyvin ja vuosikellon yleisilmeestä tuli selkeä ja yhtenäinen. Vuosikellon visuaalinen ilme, sisällön kohdistettu ja rajattu laajuus sekä suoraviivaisuus edesauttavat sen käytön jalkauttamista. Värikoodatut sivut auttavat lukijaa navigoimaan vaivattomasti oppaan sisältöä. Pidimme kuvituksen mallillisena, yhtenäisenä ja lapsiystävällisenä. Kokonaisuus saavutti tavoitteet.

Tavoitteenamme oli luoda oppaaseen valmista materiaalia kasvattajille. Tässä tavoitteessa onnistuimme, sillä saimme tiivistettyä tietoa juhlista, joka voidaan kertoa suoraan lapsille. Suunnittelimme myös jokaiseen juhlaan liittyvän tekemisehdotuksen, sekä juhlaan liittyvän kuvan. Koska työmme fokus on keskitetyissä tietopaketeissa, mutta materiaalia on kuitenkin paljon, lisäsimme vuosikellon loppuun vielä sekalaisen kokoelman erilaisista vinkeistä ja ehdotuksista eri juhliin liittyen. Näin ollen saimme työmme laajuuden ja muotoilun pidettyä hallinnassa.

”Matala kynnyks” on sanonta, joka ohjasi toistuvana hokemana työmme suunnittelua ja tekemistä. Tavoitteenamme oli luoda työväline aihepiiriin käsittelyn tueksi

varhaiskasvatusarjen keskelle. Vuosikelloa voidaan pitää matalan kynnyksen kulttuurireihin tutustumispakettina. Sen pystyy ottamaan varhaiskasvatuksen arkeen mukaan helposti. Tavoitteena oli myös kulttuuritietoisuuden ja katsomuskasvatuksen lisääminen arkeen. Vuosikellon avulla tämä toteutuu, sillä se palvelee niin lapsia kuin henkilökuntaakin, lisäämällä tietoutta eri maiden kulttuureista ja juhlista.

Vaikka kulttuurien moninaisuuteen liittyy paljon muutakin kuin juhlat, olemme tyytyväisiä tuotokseemme ja uskomme sen toimivan, sekä oivana inspiraation lähteenä että kulttuuritietoisuuden lisäämisen tukena varhaiskasvatuksessa. Vuosikellomme avulla eri kulttuurit saadaan tarvittaessa osaksi varhaiskasvatuksen arkea ja tätä kautta se myös avaa keskustelua sekä voi auttaa myös vanhempien kanssa tehtävää työtä.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA KEHITTÄMISIDEAT

8.1 Tutkimusideat

Toimme varhaiskasvatukseen vuosikellon, jonka tarkoituksena on tukea kulttuuritietoisuutta ja katsomuskasvatusta varhaiskasvatuksessa. Jatkotutkimuksena aiheeseen liittyen voisi tutkia kansainvälisen kulttuuritietämyksen merkitystä varhaiskasvatuksessa ja sen vaikutuksia kotoutumiseen. Myös eri pidemmän ajan vaikutuksia proaktiivisen katsomuskasvatuksen lisäämiseen varhaiskasvatuksessa olisi hyvä tutkia.

Olisi myös hyvä selvittää, tarvitseeko varhaiskasvatuksen henkilökuntaa kouluttaa aiheen tiimoilta. Eri kulttuurit sekoittuvat ja kohtaavat yhä enemmän globalisaation takia. Näinpä esimerkiksi kulttuurisensitiivinen kohtaaminen muuttaa muotoaan jatkuvasti.

Jatkossa voisi myös tutkia, onko kulttuuritietämyksen ja katsomuskasvatuksen opetuksessa eroa varhaiskasvatuksen yksiköiden välillä ja millaiset valmiudet ja mahdollisuudet varhaiskasvatusorganisaatioilla on kouluttaa henkilökuntaa monikulttuurillisuuden näkökulmasta.

8.2 Kehittämisideat

Vuosikello on toteutettu niin, että sitä pystyy laajentamaan ja sen sisältöä syventämään, tai sen pohjalta voi tehdä lisää vuosikelloja eri juhlista. Se toimii hyvänä pohjana ja esimerkkinä uuden luomiselle, ja miten tuotteen voi toteuttaa. Maailmassa on niin paljon juhlia, kulttuureita ja katsomuksia, ettei niitä tämän muotoiseen työhön kannata laittaa yksien kansien väliin.

Vuosikellosta pystyisi myös tuottamaan interaktiivisen digitaalisen tuotteen, esimerkiksi e-kirjan tyyppisenä luomuksena. Digitaalisen formaatin hyviä puolia on muokattavuus. Digitaaliseen vuosikelloon voidaan lisätä helposti lisää sisältöä, tai muokata vanhaa. Vuosikellon pelillistäminen olisi myös yksi keino syventää käyttäjän ja tuotteen välistä suhdetta.

Maailma on jatkuvassa muutoksessa, ja tulevaisuudessa samalla tavalla toteutettu vuosikello näyttää luultavasti täysin erilaiselta. Yksilöt, yhteisöt ja yhteiskunta ovat dynaamisessa vuorovaikutussuhteessa keskenään, ja siinä missä kulttuuri muokkaa ihmistä, muokkaa ihminen myös kulttuuria.

LÄHTEET

FRA-European union agency for fundamental rights. (2019). Being Black in the EU. Second European Unions Minorities and Discrimination Survey. Summary. Publications Office of the European Union. https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2019-being-black-in-the-eu-summary_en.pdf

Hujala, E. & Turja, L. (2017). Varhaiskasvatuksen käsikirja. PS-kustannus.

JAMK Ammatillinen opettajakoulutus, (13.3.2018) 4 Kulttuuriin sopeutumisesta, [video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=ll8nO7hIF5s>

Jauhola, H., Bisi, A., Järvi, I. & Rusama, P. (2005.1007). Monikulttuurinen varhaiskasvatus. Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus SOCCA MONIKU-hanke.

Karelian opinnäytetyöryhmä. (7.2.2023). Karelian opinnäytetyön ohje: Opinnäytetyön eri muodot. Karelia ammattikorkeakoulu. <https://libguides.karelia.fi/c.php?g=679019&p=4901221>

Koivula, M., Siippainen, A. ja Eerola-Pennanen, P. (2017). Valloittava varhaiskasvatus. Vastapaino.

Marjokorpi, S. (2020). Miksi kirkosta erotaan ja mitä eroista on pääteltävissä? Seurakuntalainen. Haettu 1.2.2023 osoitteesta <https://www.seurakuntalainen.fi/blogit/miksi-kirkosta-erotaan-ja-mita-eroista-on-paateltavissa/>

Mielen ihmeet. (2019) Viisi asiaa, jotka johtavat ammatilliseen kasvuun. Haettu 13.2.2013 osoitteesta: [Ammatillinen kasvu: siihen johtavat viisi asiaa - Mielen Ihmeet](https://www.mielenihmeet.fi/ammattillinen-kasvu-siihen-johtavat-viisi-asiaa-mielen-ihmeet)

Monikulttuuriset perheet. (n.d.). Monikulttuurisuus Suomessa. Haettu 12.9.2022 osoitteesta <https://monikulttuurisetperheet.net/monikulttuurisuus-suomessa/>

Muukkonen, P. (2017). Moninaisuus, monikulttuurisuus vai kansainvälisyys. TERRA. Vuosikerta 129. Numero 1. Haettu 29.12.22 osoitteesta [file:///C:/Users/amapo/Downloads/107161-Artikkelin%20teksti-190642-1-10-20210324.pdf](https://www.muukkonen.fi/file:///C:/Users/amapo/Downloads/107161-Artikkelin%20teksti-190642-1-10-20210324.pdf)

Ojapуска, L. (2016). Suomalaisen varhaiskasvatuksen käytäntöjen opastaminen maahanmuuttaja perheille. [AMK-opinnäytetyö, Seinäjoen ammattikorkeakoulu]. Theseus. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016120418954>

Opetushallitus. (2022). Katsomuskasvatus varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. <https://www.oph.fi/fi/katsomuskasvatus-varhaiskasvatuksessa-ja-esiopetuksessa>

Opetushallitus. (2022). Kulttuuritietoisuus- ymmärrys itsestä ja muista. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kulttuuritietoisuus-ymmarrysta-itsesta-ja-muista>

Opetushallitus. (2022). Maahanmuuttotasaustaiset oppijat varhaiskasvatuksessa. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/maahanmuuttotasaustaiset-oppijat-varhaiskasvatuksessa>

Opetushallitus. (2022). Perusteltua katsomuskasvatusta -Miksi? <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/perusteltua-katsomuskasvatusta-miksi>

Opetushallitus. (2022). Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_0.pdf

Opetushallitus. (n.d.). Pakolaisuus. Haettu 15.12.2022 osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/oppimateriaali/miina-ja-ville-opettajan-oppaita/miina-ville-ja-oikeudenmukaisuus-10#:~:text=Pakolainen%20on%20henkil%C3%B6%2C%20joka%20joutuu>

Paavola, H. & Talib, M. (2010). Kulttuurinen moninaisuus päiväkodissa ja koulussa. PS-kustannus.

Peda.net. (n.d.). Mitä on kulttuuri? Monikulttuurisuuden kohtaaminen kansalaisopistoissa – koulutusmateriaali 2018. Haettu 7.9.2022 osoitteesta <https://peda.net/kol/foorumi/m/mkk/t2kk/mit%C3%A4-on-kulttuuri>

Poulter, S., Ubani, M., Laine, M. & Kallioniemi, A. (2021) Lapsenkokoinen katsomuskasvatus. Meedia Zone.

Päihdelinkki. (n.d.). Tunnista omat arvosi. A-klinikkasäätiö. Haettu 25.12.2022 osoitteesta <https://paihdelinkki.fi/fi/oma-apu/seksiriippuvuus/tunnista-omat-arvosi>

Rcmi2019. (2019). Juhlan määritelmä. Haettu 7.9.2022 osoitteesta <https://fi.rcmi2019.com/3235-definition-of-celebration>

Sivula, H. (n.d.). Maahanmuuttopolitiikka perustuu yhteisiin linjauksiin ja sopimukseen. Sisäministeriö. Maahanmuutto-osasto. Oikeudellinen yksikkö. Haettu 10.1.2023 osoitteesta <https://intermin.fi/maahanmuutto/maahanmuuttopolitiikka>

Suomen Riskienhallinnanyhdistys. (n.d.). Nelikenttäanalyysi-SWOT. SRHY-Riskienhallinta. Haettu 10.1.2023 osoitteesta <https://pk-rh.fi/tools/swot.html>

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. (2022). Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus, kotoutuminen ja osallisuus. Sosiaali- ja terveysministeriö. Haettu 24.10 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/kotoutuminen-ja-osallisuus>

THL. (2022). Maahanmuuttajalasten, -nuorten ja -perheiden terveys. Haettu 15.12.2022 osoitteesta [Maahanmuuttajalasten, -nuorten ja -perheiden terveys - THL](https://thl.fi/fi/web/maahanmuuttajalasten,-nuorten-ja-perheiden-terveys)

THL. (8.7.2021). Kulttuurisensitiivinen työote. <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/hyvia-kaytantoja/kulttuurisensitiivinen-tyoote>

THL. (n.d.) Maahanmuutto ja hyvinvointi. Haettu 12.1.2023 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/maahanmuutto-ja-hyvinvointi>

THL. (n.d.) Maahanmuutto ja kulttuurinen moninaisuus käsitteet. Haettu 12.1.2023 osoitteesta <https://thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tu-eksi/kasitteet>

Tilastokeskus. (2021). Ulkomaan kansalaiset. Haettu 30.12.2022 osoitteesta <https://www.tilastokeskus.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa/ulko-maan-kansalaiset.html>

Tilastokeskus. (n.d.). Maahanmuuttajat väestössä. Haettu 15.12.2022 osoitteesta <https://www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html#ikarakenne>

Uskonvapaus. (2022). Uskonnon- ja vakaumuksenvapaus Suomessa. Haettu 10.1.2023 osoitteesta <https://uskonnonvapaus.fi/artikkelit/mita.html>

Vantaan varhaiskasvatus, (15.3.2019) Kieli-, kulttuuri ja katsomustietoinen varhaiskasvatus ja esiopetus. [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=9ZqNk-4Df2Y>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018 muutoksineen. Haettu 29.12.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540#Lidm45053755902096>

Varhaista aikaa- Varhaiskasvatuksen aikaa. (26.9.2017). Katsomuskasvatus. <https://varhaista-aikaa.blogspot.com/2017/09/katsomuskasvatus.html>

Väestöliitto. (n.d.). Perhe ja kotoutuminen. Haettu 15.12.2022 osoitteesta <https://www.vaestoliitto.fi/maahanmuuttajat/kotoutuminen/perhe-ja-kotoutuminen/>

Yhdenvertaisuus valtuutettu. (n.d.) Rasismi. Haettu 29.12.22 osoitteesta <https://syrijinta.fi/rasismi>